

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۱۰ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس: آرایه‌های ادبی
تعداد صفحه: ۳	تاریخ امتحان: ۱۳۹۲ / ۱۰ / ۸	سال سوم آموزش متوسطه	
مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	دانش‌آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۹۲		
ردیف	(سوالات پاسخنامه دارد.)		
نمره			

۰/۲۵	۱	برای واژه‌ی «نیکی» یک واژه‌ی هم وزن بنویسید؛ به گونه‌ای که حرف آخر آن متفاوت باشد.
۰/۲۵	۲	کدام شاعر، قدیمی‌ترین نمونه‌ی «ترکیب‌بند» را سروده است؟ الف) فرّخی سیستانی (ب) قطران تبریزی (پ) سعدی شیرازی (ت) هاتف اصفهانی
۰/۲۵	۳	درون‌مایه‌ی «رباعی» عشق، عرفان و است.
۰/۲۵	۴	اهمیت قالب مستزاد از آن روست که در پیدایش شعر اثر داشته است.
۰/۱۵	۵	تشبیهی بسازید که «ادات تشبیه» در آن ذکر شده باشد و واژه‌ی «شادی» مشبّه آن باشد.
۰/۱۵	۶	با توجه به بیت «تو سرو جویباری، تو لاله‌ی بهاری تو یار غمگساری، تو حور دلربایی» الف) «تو سرو جویباری» چه نوع تشبیهی است؟ ب) در بیت چند تشبیه دیده می‌شود؟
۰/۱۵	۷	در بیت زیر «دنیا» مفهوم استعاره‌ی کدام واژه است؟ نوع این «استعاره» را بنویسید. در این بازار اگر سودی است با درویش خرسند است خدایا منعم گردان به درویشی و خرسندی
۰/۱۵	۸	در هر یک از ابیات زیر یک استعاره‌ی مکنیه بیابید. الف) فردا که پیشگاه حقیقت شود پدید ب) دیده‌ی عقل مست تو چرخه‌ی چرخ پست تو شرمنده رهروی که عمل بر مجاز کرد گوش طرب به دست تو بی تو به سر نمی‌شود
۰/۱۵	۹	استعاره‌های مشخص شده در بیت زیر، کدام یک تشخیص و کدام یک غیر تشخیص است؟ در آفاق گشاده است ولیکن بسته است از سر زلف تو در پای دل ما زنجیر
۰/۱۵	۱۰	در بیت زیر دو بار واژه‌ی «سر» به کار رفته است. کدام یک «حقیقت» و کدام یک «مجاز» است؟ طاقت سر بریدنم باشد وز حبیبم سر بریدن نیست
۰/۱۵	۱۱	در بیت زیر واژه‌ی «گوش» مجاز از چیست؟ نوع «علاقه»ی آن را بنویسید. پیش دیوار آن چه گویی، هوش دار تا نباشد در پس دیوار گوش
۰/۱۵	۱۲	مفهوم کنایه‌ی «فلانی ریش سفید است.» چیست؟
۰/۱۵	۱۳	با توجه به بیت زیر کدام گزینه «درست» و کدام «نادرست» است؟ جان بی جمال جانان میل جهان ندارد هر کس که این ندارد حقاً که آن ندارد الف) تکرار صامت «ج» در مصراع اول به عنوان یک عامل ایجاد کننده‌ی موسیقی در خور توجه است. ب) موسیقی برخاسته از واج آرایه‌ی مصوت‌ها محسوس تر است.
۰/۲۵	۱۴	در بیت زیر کدام واژه آرایه‌ی تکرار را ایجاد کرده است؟ بدیدم خُسن را سرمست می‌گفت بلایم من بلایم من بلایم
۱/۱۵	۱۵	در عبارات زیر «سجع»ها را بیابید و «نوع» هر سجع را بنویسید. الف) متکلم را تا کسی عیب نگیرد، سخنش صلاح نپذیرد. ب) الهی اگر کاسنی تلخ است، از بوستان است و اگر عبدالله مجرم است، از دوستان است.
		«ادامه‌ی سوالات در صفحه‌ی دوم»

سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه‌های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی	ساعت شروع: ۱۰ صبح	مدت امتحان: ۹۰ دقیقه
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۹۲ / ۱۰ / ۸	تعداد صفحات: ۳	
دانش آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۹۲		مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir	
ردیف	(سؤالات پاسخنامه دارد.)		
نمره			

۱۶	در بیت زیر تقابل سجع‌های متوازی سبب ایجاد آرایه‌ی شده است. برگ بی‌برگی بُود ما را نوال مرگ بی‌مرگی بود ما را حلال										
۱۷	در کدام بیت آرایه‌ی «موازنه» و در کدام بیت آرایه‌ی «ترصیع» دیده می‌شود؟ الف) ز گرز تو خورشید گریان شود ز تیغ تو بهرام بریان شود ب) ما برون را ننگ‌ریم و قال را ما درون را بنگ‌ریم و حال را										
۱۸	در بیت زیر کدام کلمات با هم جناس دارند؟ آن کس است اهل اشارت که بشارت داند نکته‌ها هست بسی محرم اسرار کجاست										
۱۹	در عبارت زیر، کدام واژه‌ها جناس تام دارند؟ معنی هر واژه را بنویسید. برادر که در بند خویش است نه برادر، نه خویش است.										
۲۰	در بیت زیر دو کلمه را بیابید که با هم جناس ناقص افزایشی دارند. موج‌ها خوابیده‌اند آرام و رام طبل طوفان از نوا افتاده است										
۲۱	در هر یک از ابیات گروه «الف» نوع جناس به کار رفته در گروه «ب» را انتخاب کنید. (توجه: در گروه «ب» یک مورد اضافی است.)										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>گروه «الف»</th> <th>گروه «ب»</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>(۱) گوهر مخزن اسرار همان است که بود</td> <td>جناس تام</td> </tr> <tr> <td>(۲) نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد</td> <td>جناس ناقص اختلافی</td> </tr> <tr> <td>(۳) بشوی ای خردمند از آن دوست، دست که با دشمنانت بود، هم نشست</td> <td>جناس ناقص حرکتی</td> </tr> <tr> <td></td> <td>جناس ناقص افزایشی</td> </tr> </tbody> </table>	گروه «الف»	گروه «ب»	(۱) گوهر مخزن اسرار همان است که بود	جناس تام	(۲) نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد	جناس ناقص اختلافی	(۳) بشوی ای خردمند از آن دوست، دست که با دشمنانت بود، هم نشست	جناس ناقص حرکتی		جناس ناقص افزایشی
گروه «الف»	گروه «ب»										
(۱) گوهر مخزن اسرار همان است که بود	جناس تام										
(۲) نیست در شهر نگاری که دل ما ببرد	جناس ناقص اختلافی										
(۳) بشوی ای خردمند از آن دوست، دست که با دشمنانت بود، هم نشست	جناس ناقص حرکتی										
	جناس ناقص افزایشی										
۲۲	در بیت زیر کدام واژه‌ها با هم «اشتقاق» دارند؟ صامت‌های مشترک را تعیین کنید. اگر تو فارغی از حال دوستان، یارا فراغت از تو میسر نمی‌شود ما را										
۲۳	در بیت زیر سه واژه بیابید که با هم «مراعات نظیر» دارند. ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد										
۲۴	بیت زیر به چه ماجرای تلمیح دارد؟ به تولای تو در آتش محنت چو خلیل گویا در چمن لاله و ریحان بودم										
۲۵	در کدام یک از عبارت‌های زیر، آرایه‌ی «تضمین» و در کدام یک «تناقض» به کار رفته است؟ بخش‌هایی را که نشان دهنده‌ی این آرایه‌هاست؛ مشخص کنید. الف) موسی (ع) قارون را نصیحت کرد که احسن کما احسن الله الیک. ب) از تهی سرشار، جویبار لحظه‌ها جاری است.										
	«ادامه‌ی سؤالات در صفحه‌ی سوم»										

مدت امتحان : ۹۰ دقیقه	ساعت شروع : ۱۰ صبح	رشته : ادبیات و علوم انسانی	سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه‌های ادبی
تعداد صفحه : ۳	تاریخ امتحان : ۱۳۹۲ / ۱۰ / ۸		سال سوم آموزش متوسطه
مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir		دانش‌آموزان روزانه ، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۹۲	
نمره	(سؤالات پاسخنامه دارد.)		ردیف

۰/۵	در بیت زیر کدام واژه‌ها با هم آرایه‌ی «تضاد» دارند؟ شادی ندارد آن که ندارد به دل غمی آن را که نیست عالم غم، نیست عالمی	۲۶												
۰/۷۵	در عبارت «حرف‌هایم مثل یک تکه چمن روشن بود» الف) کدام حس‌ها با هم آمیخته شده است؟ ب) آمیختن حس‌ها، سبب ایجاد کدام آرایه‌ی ادبی شده است؟	۲۷												
۰/۷۵	در بیت زیر کدام واژه «ایهام» دارد؟ دو معنای آن را بنویسید. بسی مهر رخت روز مرا نور نمانده است وز عمر مرا جز شب دیجور نمانده است	۲۸												
۰/۷۵	با توجه به «ایهام تناسب» به کار رفته در بیت زیر: ماه‌م این هفته برون رفت و به چشم سالی است الف) ماه در بیت بالا یقیناً به معنی است. ب) ماه در معنی سی روز با کدام واژه‌ها تناسب دارد؟	۲۹												
۰/۵	با توجه به بیت «ای نور چشم مستان در عین انتظارم الف) «لفّ اول» را بیابید. ب) «نوع لَفّ و نشر» را تعیین کنید.	۳۰												
۰/۵	اغراق‌های به کار رفته در بیت زیر را مشخص کنید. (دو مورد) بگذار تا بگیریم چون ابر در بهاران کز سنگ ناله خیزد روز وداع یاران	۳۱												
۱	بیت زیر را شرح کنید و آرایه‌ی «حسن تعلیل» را در آن نشان دهید. دل‌م خانه‌ی مهر یار است و بس از آن می‌نگنجد در آن کین کس	۳۲												
۱/۲۵	واژه‌های مشخص شده در ابیات گروه «الف» سبب پیدایش کدام آرایه‌ی ادبی در گروه «ب» شده است؟ (توجه: در گروه «ب» یک آرایه اضافی است.)	۳۳												
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>گروه «الف»</th> <th>گروه «ب»</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>۱) گر برود جان ما در طلب وصل دوست</td> <td>حیف نباشد که دوست دوست‌تر از جان ماست</td> </tr> <tr> <td>۲) خوشا نماز و نیاز کسی که از سر درد</td> <td>به آب دیده و خون جگر طهارت کرد</td> </tr> <tr> <td>۳) چشم آسایش که دارد از سپهر تیزرو</td> <td>ساقیا، جامی به من ده تا بیاسایم دمی</td> </tr> <tr> <td>۴) ما قصه‌ی سکندر و دارا نخوانده‌ایم</td> <td>از ما به جز حکایت مهر و وفا می‌پرس</td> </tr> <tr> <td>۵) بگویم تا بداند دشمن و دوست</td> <td>که من مستی و مستوری ندانم</td> </tr> </tbody> </table>	گروه «الف»	گروه «ب»	۱) گر برود جان ما در طلب وصل دوست	حیف نباشد که دوست دوست‌تر از جان ماست	۲) خوشا نماز و نیاز کسی که از سر درد	به آب دیده و خون جگر طهارت کرد	۳) چشم آسایش که دارد از سپهر تیزرو	ساقیا، جامی به من ده تا بیاسایم دمی	۴) ما قصه‌ی سکندر و دارا نخوانده‌ایم	از ما به جز حکایت مهر و وفا می‌پرس	۵) بگویم تا بداند دشمن و دوست	که من مستی و مستوری ندانم	
گروه «الف»	گروه «ب»													
۱) گر برود جان ما در طلب وصل دوست	حیف نباشد که دوست دوست‌تر از جان ماست													
۲) خوشا نماز و نیاز کسی که از سر درد	به آب دیده و خون جگر طهارت کرد													
۳) چشم آسایش که دارد از سپهر تیزرو	ساقیا، جامی به من ده تا بیاسایم دمی													
۴) ما قصه‌ی سکندر و دارا نخوانده‌ایم	از ما به جز حکایت مهر و وفا می‌پرس													
۵) بگویم تا بداند دشمن و دوست	که من مستی و مستوری ندانم													
۲۰	«شاد باشید»													

باسمه تعالی

ساعت شروع: ۱۰ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه‌های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳۹۲ / ۱۰ / ۸		سال سوم آموزش متوسطه
مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir		دانش‌آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۹۲

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
------	---------------	------

مصححین گرامی، این راهنما جهت سهولت در امر تصحیح ارائه می‌گردد؛ بدیهی است به پاسخ‌های درست و مشابه دانش‌آموزان نمره تعلق می‌گیرد.

۰/۲۵	۱	«نیکو» (۰/۲۵) (یا هر مثال درست دیگر)
۰/۲۵	۲	گزینه‌ی «ب» (قطران تبریزی) (۰/۲۵)
۰/۲۵	۳	«فلسفه» (۰/۲۵)
۰/۲۵	۴	«نیمایی» (۰/۲۵)
۰/۵	۵	«شادی مانند گل (باطراوت) است.» (یا هر مثال درست دیگر) (۰/۵)
۰/۵	۶	الف) «بلیغ» (۰/۲۵) یا اسنادی ب) سه تشبیه (۰/۲۵)
۰/۵	۷	«بازار» (۰/۲۵) استعاره‌ی مصرحه (اشکار) (۰/۲۵)
۰/۵	۸	الف) «پیشگاه حقیقت» (۰/۲۵) ب) «دیده‌ی عقل» (۰/۲۵) یا گوش طرب
۰/۵	۹	در آفاق: غیر تشخیص (۰/۲۵) پای دل: تشخیص (۰/۲۵)
۰/۵	۱۰	سر در مصراع اول: حقیقت (۰/۲۵) سر در مصراع دوم: مجاز (۰/۲۵)
۰/۵	۱۱	انسان جاسوس (۰/۲۵) جزئیه (۰/۲۵)
۰/۵	۱۲	باتجربه و بزرگ فامیل است. (۰/۵) یا هر توضیح مناسب دیگر
۰/۵	۱۳	الف: درست (۰/۲۵) ب: نادرست (۰/۲۵)
۰/۲۵	۱۴	بلا (۰/۲۵) یا «من»
۱/۵	۱۵	الف) نگیرد (۰/۲۵) نپذیرد (۰/۲۵) نوع سجع: «مطرف» (۰/۲۵) ب) بوستان (۰/۲۵) دوستان (۰/۲۵) نوع سجع: «متوازی» (۰/۲۵)
۰/۲۵	۱۶	ترصیح (۰/۲۵)
۰/۵	۱۷	الف) «موازنه» (۰/۲۵) ب) «ترصیح» (۰/۲۵)
۰/۵	۱۸	«اشارت» (۰/۲۵) «بشارت» (۰/۲۵) یا «کس» و «بس»
۰/۷۵	۱۹	خویش (۰/۲۵) خود (۰/۲۵) قوم و خویش (۰/۲۵)
۰/۵	۲۰	آرام (۰/۲۵) رام (۰/۲۵)
۰/۷۵	۲۱	(۱) ناقص حرکتی (۰/۲۵) (۲) ناقص اختلافی (۰/۲۵) (۳) ناقص افزایشی (۰/۲۵)
ادامه‌ی راهنمای تصحیح در صفحه‌ی دوم		

باسمه تعالی

ساعت شروع: ۱۰ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	راهنمای تصحیح سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه‌های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳۹۲ / ۱۰ / ۸		سال سوم آموزش متوسطه
مرکز سنجش آموزش و پرورش http://aee.medu.ir		دانش‌آموزان روزانه، بزرگسال و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دی ماه سال ۱۳۹۲

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۲۲	فارغی (۰/۲۵) فراغت (۰/۲۵) ف ر غ (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲۳	ارغوان (۰/۲۵) سمن (۰/۲۵) نرگس (۰/۲۵) یا شقایق	۰/۷۵
۲۴	در آتش افکندن حضرت ابراهیم و سرد شدن آتش بر وی (۰/۵)	۰/۵
۲۵	الف) «تضمین» (۰/۲۵) «احسن کما احسن الله الیک» (۰/۵) ب) «تناقض» (۰/۲۵) «از تهی سرشار» (۰/۵)	۱/۵
۲۶	شادی (۰/۲۵) غم (۰/۲۵)	۰/۵
۲۷	الف) «حسن شنوایی» (۰/۲۵) و «حسن بینایی» (۰/۲۵) ب) «حسن آمیزی» (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲۸	«مهر» (۰/۲۵) معانی مختلف: ۱) «عشق و محبت» (۰/۲۵) ۲) «خورشید» (۰/۲۵)	۰/۷۵
۲۹	الف) دوست شاعر (معشوق) (۰/۲۵) ب) هفته (۰/۲۵) سال (۰/۲۵)	۰/۷۵
۳۰	الف) چنگ (چنگی حزین) (۰/۲۵) ب) مرتب (۰/۲۵)	۰/۵
۳۱	بگریم چون ابر (۰/۲۵) کز سنگ ناله خیزد (۰/۲۵)	۰/۵
۳۲	دل من از عشق یار لبریز است؛ به همین دلیل کینه و دشمنی در آن جا ندارد. (۰/۵) یا هر شرح صحیح دیگر شاعر دلیل بی کینه بودن خود را در لبریز بودن از عشق یار دانسته است. (۰/۵) یا هر توضیح صحیح دیگر	۱
۳۳	۱) «تکرار» (۰/۲۵) ۲) «جناس» (۰/۲۵) ۳) «اشتقاق» (۰/۲۵) ۴) «تلمیح» (۰/۲۵) ۵) «تضاد» (۰/۲۵)	۱/۲۵
۲۰	«شاد باشید»	۲۰